

Crna Gora
Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava

Adresa: Bulevar sv. Petra Cetinjskog, br. 130
81000 Podgorica, Crna Gora
tel: +382 20 244-145
www.mmp.gov.me

Broj: 07-056/24-518/1

16.04.2024. godine

SEKTORSKA ANALIZA

**za utvrđivanje predloga prioriternih oblasti od javnog interesa i potrebnih sredstava
za finansiranje projekata i programa nevladinih organizacija
iz Budžeta Crne Gore u 2025. godini**

Sektorska analiza se sačinjava na osnovu strateških i planskih dokumenata odnosno propisa u odgovarajućoj oblasti od javnog interesa uz konsultacije sa zainteresovanim nevladinim organizacijama, i predstavlja osnov za utvrđivanje prioriternih oblasti i potrebnih sredstava za finansiranje projekata i programa nevladinih organizacija iz državnog budžeta u narednoj godini, u skladu sa Zakonom o nevladinim organizacijama. Sektorska analiza se priprema u tekućoj za narednu kalendarsku godinu radi blagovremenog planiranja visine sredstava koja će biti opredijeljena na pozicijama ministarstava nadležnih za oblasti koje Vlada utvrdi kao prioritne za finansiranje projekata i programa nevladinih organizacija. Analiza će poslužiti i za pripremu javnih konkursa za raspodjelu sredstava za finansiranje projekata i programa nevladinih organizacija u oblasti koja će biti utvrđena kao prioritna.

1. OBLASTI OD JAVNOG INTERESA U KOJIMA SE PLANIRA FINANSIJSKA PODRŠKA ZA PROJEKTE I PROGRAME NVO

1.1. Navesti u kojim oblastima od javnog interesa (iz člana 32 Zakona o NVO) iz nadležnosti ministarstva planirate finansijsku podršku iz budžeta za projekte i programe NVO:

☐ socijalna i zdravstvena zaštita	☐ razvoj civilnog društva i volonterizma	☐ zaštita životne sredine
☐ smanjenje siromaštva	☐ evroatlantske i evropske integracije Crne Gore	☐ poljoprivreda i ruralni razvoj
☐ zaštita lica sa invaliditetom	☐ institucionalno i vaninstitucionalno obrazovanje	☐ održivi razvoj
☐ društvena briga o djeci i mladima	☐ nauka	☐ zaštita potrošača
☐ pomoć starijim licima	☐ umjetnost	☐ rodna ravnopravnost
☐ zaštita i promovisanje ljudskih i manjinskih prava	☐ kultura	☐ borba protiv korupcije i organizovanog kriminala
☐ vladavina prava	☐ tehnička kultura	☐ borba protiv bolesti zavisnosti
☐ druge oblasti od javnog interesa utvrđene posebnim zakonom (navesti koje):		

2. PRIORITETNI PROBLEMI I POTREBE KOJE TREBA RIJEŠITI U 2024 GODINI FINANSIRANJEM PROJEKATA I PROGRAMA NVO

2.1. Navesti prioritetne probleme u oblasti(ma) iz nadležnosti ministarstva koji se planiraju rješavati finansiranjem projekata i programa nevladinih organizacija. Opis problema obrazložiti koristeći konkretne mjerljive pokazatelje trenutnog stanja i željenog stanja odnosno rješenja, navodeći izvor u kojem su takvi podaci dostupni. Pokazatelji mogu biti informacije iz uporednih analiza, izvještaja, rezultata istraživanja, studija, i drugi dostupni statistički podaci.

Opis problema:

Crnogorsko društvo se suočava sa mnogim krizama zbog kojih smo oslabljeni u svim sferama života upravo zbog slabljenje međuljudskih odnosa, gubitka povjerenja, porasta predrasuda, produbljivanja polarizacija, što onemogućava stvaranje zajedničkih smjernica za razvoj Crne Gore. Status quo je u svakom pogledu neodrživ. Socijalna kohezija i unutarnje integracije su od vitalnog značaja za napredak države u ključnom trenutku za evropske integracije i sticanje međunarodnog povjerenja u pozitivan i progresivan smjer crnogorskog društva i države.

Za opštu ljudsku bezbjednost, održivi razvoj i mirnodopski napredak nema alternative osim jedinstva u raznolikosti i solidarnosti u inkluzivnom društvu. Rješenje je u stvaranju novog društvenog ugovora, koji će odrediti vrijednost i cijenu svemu, a koji je baziran na univerzalnim ljudskim pravima i odgovornostima i na univerzalnim humanističkim vrijednostima, što su osnove interkulturalizma. Budućnost zemlje je u ljudskom skladu i u usklađivanju cijelog društva sa ustavnom konstitucijom i vizijom za diverzitetnu, inkluzivnu, pravednu zemlju jednakih šansi.

Upravo u kriznim trenucima su i najveće mogućnosti za velike pomake – upravo sada je jedinstvena prilika za unapređenje međuljudskih odnosa, razvoj ljudskog potencijala, jačanje kolektivnog bića. Sociokulturne promjene i razmjene zarad kohezije, kooperacije i opšte bezbjednosti u zemlji i regionu su nam prijeko potrebne. Podsticanje društvene kohezije na humanističkim principima interkulturalizma je od vitalnog značaja za mirniji i prosperitetniji život svih; za zdrave integracione procese u zemlji i regiona; za pozitivno integrisanje migratornih talasa; i za etičku primjenu tehnoloških inovacija.

Time je razvijanje interkulturalizma sistemski način iskorjenjivanja diskriminacija, predrasuda i podjela, kao i način rješavanja problema u kome se nalazi crnogorsko društvo. Sve veći jaz između stavova pojedinaca i grupa oko etničke, jezičke, vjerske i druge pripadnosti i identiteta stvara nestabilno, neodrživo i nebezbedno društvo, što ima za posljedicu iskršavanje konflikta, produbljivanje podjela, porast udaljavanja i nepovjerenja među pojedincima i među zajednicama, porast nepovjerenja u institucije sistema, opadanje individualne i kolektivne produktivnosti, gubitak ljudskih potencijala, i vodi opštoj destabilizacija društva i države. Potrebno je razviti sistem vrijednosti koji ujedinjava interese, potrebe i aspiracije svih građana/ki, što bi doprinijelo pozitivnoj socio-kulturnoj atmosferi i pozitivnim političko-ekonomskim uslovima za zadovoljavanje bazičnih potreba svih članova društva, kao i za ostvarivanje punog kolektivnog potencijala u skladu sa ustavnim ustrojstvom Crne Gore kao države socijalne pravde.

Maksimalno ulaganje svih resursa u promociju i implementaciju principa i modela interkulturalizma – *suživot, solidarnost, su-odgovornost za zajedničku budućnost* – bi stavilo poseban fokus na osnaživanje u tom smjeru mladih, ranjivih grupa, i lokalnih samouprava, koje su od vitalnog značaja za postizanje ubrzane i stvarne socijalne kohezije.

Potrebno je eliminisati nacionalističke zloupotrebe multikulturalizma, kojom se produbljuju podjele. Polazeći od multikulturalnosti kao najvećeg društvenog kapitala koje treba unaprijediti i razviti u interkulturalizam, Crna Gora bi postala zemlja interkulture. Time bi naša zemlja dobila vedriji brend, isplativiju budućnost i zdravije smjernice.

Razvijanjem svijesti zasnovanoj na naučnom i duhovnom znanju da su sva bića međusobno povezana i međuzavisna, razvija se plemenita kultura inter-bića, ekološka pismenost i planetarna pripadnost, kojima svi doprinosimo upravo bogatstvom svog diverzitetom. Razvijanjem takve svijesti i savjesti, potrebno je fokusirati se na ljudska prava i na ljudske odgovornosti, kao i na pitanja budućnosti ljudskih prava u digitalnom dobu i prava na bolju budućnost kroz zaštitu dva stuba razvoja Crne Gore, koji će nam se više od svega isplatiti na duže staze - zaštitu našeg bio diverziteta i kulturnog diverziteta u zemlji interkulture, a sve u skladu sa uzvišenom vizijom i ustavnim identitetom Crne Gore kao građanske, demokratske, ekološke i države socijalne pravde.

Kao prioritete u 2025. godini, postavljamo rješavanje problema u sljedećim oblastima

- **Smanjenje etničke distance, nacionalne i vjerske diskriminacije i eliminisanje svih formi diskriminacije**
- **Smanjenje i eliminisanje govora mržnje i netolerancije**
- **Društvena kohezija i inkluzivno društvo**
- **Interkulturalni dijalog i saradnja**

Podsticanjem i promovisanjem pozitivnih stavova prema različitosti i isticanjem sociokulturne raznolikosti kao društvenog kapitala, bogatstvo suživota u Crnoj Gori bi trebalo biti nacionalni interes i cilj, kao i dobrobit svakog građanina Crne Gore kao zemlje interkulture. Razvijanjem društvene kohezije kroz interkulturalni dijalog i razmjenu stvari se univerzalno inkluzivno društvo i jača se višedimenzionalna i multiskalarna integracija.

Zaštita prava manjina obezbjeđuje se i primjenom odredaba **Zakona o zabrani diskriminacije**¹ kojima je propisana zabrana svakog vida diskriminacije, po bilo kom osnovu, uključujući i diskriminaciju na osnovu nacionalne pripadnosti i veze sa manjinskim narodom ili manjinskom nacionalnom zajednicom.

Istraživanje koje je sproveo **CEDEM** „Obrasci i stepen diskriminacije u Crnoj Gori“ ([MNE-10.02.2023-2.pdf \(cedem.me\)](#)), ukazuje na činjenicu da građani smatraju da sve institucije u Crnoj Gori treba da daju doprinos eliminaciji diskriminacija, a komparativno najviše se očekuje od države i njenih organa, te od Ombudsmana.

¹ Zakon o zabrani diskriminacije - «Službeni list CG», br. 46/2010, 40/2011 - drugi zakon 18/2014 i 42/2017.

U cilju kumulativnog prikaza trenda mjerene diskriminacije u radu javnih službi podaci su pokazali da se, za prethodnih dvije godine, stepen diskriminacije u prosjeku povećao za gotovo 7%, što predstavlja veoma nepovoljan nalaz.

Procjena građana je da je danas diskriminacija generalno više izražena nego što je to bio slučaj 2020. godine. Preciznije, trend ukazuje da se stepen percepcije diskriminacije danas „vratio“ na visok nivo koji se mjerio 2018. godine. Ključan je podatak da preko 11% građana smatra da je danas diskriminacija generalno izraženija nego što je to bio slučaj prije dvije godine prema procjeni ukupnog stepena diskriminacije danas u odnosu na prije dvije godine.

Istraživanje socijalnih radnika/ca na temu interkulturalnosti u Crnoj Gori-

[Stavovi socijalnih radnika/ca na temu interkulturalnosti u Crnoj Gori \(smartbalkansproject.org\)](http://smartbalkansproject.org)

Zakonom o zabrani diskriminacije (“Sl. list CG”, br. 46/2010, 40/2011 - dr. zakon, 18/2014 i 42/2017, član 2, stav 2), diskriminacija je definisana kao: „svako pravno ili faktičko pravljenje razlike ili nejednako postupanje, odnosno propuštanje postupanja prema jednom licu, odnosno grupi lica u odnosu na druga lica, kao i isključivanje, ograničavanje ili davanje prvenstva nekom licu u odnosu na druga lica, koje se zasniva na rasi, boji kože, nacionalnoj pripadnosti, društvenom ili etničkom porijeklu, u vezi sa nekim manjinskim narodom ili manjinskom nacionalnom zajednicom, jezikom, vjeri ili uvjerenju, političkom ili drugom mišljenju, polu, promjeni pola, rodnom identitetu, seksualnoj orijentaciji i/ili interseksualnim karakteristikama, zdravstvenom stanju, invaliditetu, starosnoj dobi, imovnom stanju, bračnom ili porodičnom stanju, pripadnosti grupi ili pretpostavci o pripadnosti grupi, političkoj partiji ili drugoj organizaciji.

U regionu opterećenom tenzijama i konfliktima, Crna Gora bi trebalo da bude model mira i interkulturene harmonije, regionalni stabilizator, i centar kulturne diplomatije, kooperacije, multilateralizma i održivog razvoja.

Uporedno, Crna Gora se mora pripremati za dolazak novih tehnologija koje donose opštu digitalizaciju sa ozbiljnim implikacijama za sociokulturne odnose i ljudska prava.

„Neinformisanost i dezinformisanost su jedne od značajnijih boljki naše šire zajednice.“ (NVO Novi Horizonti, „Razumijevanje interkulturalnost“, 2022. godina.)

Istraživanje je takođe pokazalo da je **govor mržnje** svaki oblik izražavanja ideja, tvrdnji, informacija i mišljenja koji širi, raspiruje, podstiče ili pravda diskriminaciju, mržnju ili nasilje protiv lica ili grupe lica zbog njihovog ličnog svojstva; širi ksenofobiju, rasnu mržnju, antisemitizam ili ostale oblike mržnje zasnovane na netoleranciji, uključujući i netoleranciju izraženu u formi nacionalizma, diskriminacije i neprijateljstva protiv manjina.

Prema istraživanju, konstatovano je da je 426 od 997 ispitanika identifikovalo grupu prema kojoj je govor mržnje usmjeren, što iznosi 42.7%. Od onih koji spadaju u ovu kategoriju ispitanika, 31.2% vezuje govor mržnje za rasnu netrpeljivost, dok svaki četvrti ispitanik povezuje govor mržnje sa nacionalnom i etničkom netrpeljivošću.

Svaki peti ispitanik ukazuje na govor mržnje po vjerskom i religijskom kriterijumu, dok svaki deseti ispitanik vidi seksualne manjine kao ključnu grupu koja je izložena govoru mržnje. Da je govor mržnje zapravo jezik ličnih uvreda, iliti uvreda usmjerenih na pojedinca bez obzira na njihove socijalne karakteristike, smatra gotovo 6% ispitanika. Konačno, 4.5% ispitanika govor mržnje identifikuje sa jezikom usmjerenim na osnovu političke orijentacije, te 4.2% govori o polnoj/rodnoj diskriminaciji korišćenjem govora mržnje.

Govor mržnje je izraženo prisutan u cjelokupnom medijskom i društvenom prostoru. Komparativno, građani ocjenjuju da je govor mržnje najprisutniji u narativima političara i na društvenim mrežama. No, jako visoke vrijednosti procijenjene frekventnosti govora mržnje javljaju se i kada je riječ o televiziji, sportskim događajima i u svakodnevnom govoru.

Čak je i vrijednost procijenjene frekventnosti govora mržnje u školama jako visok (43.8%), zatim i u medijima, dok su zdravstvene ustanove procijenjene kao mjesto gdje se najrjeđe može čuti govor mržnje. No, ne treba izgubiti iz vida da čak i u ovom slučaju preko 22% građana procjenjuje da se u zdravstvenim ustanovama govor mržnje može čuti veoma često. Drugim riječima, i na mjestu gde je govor mržnje po procjeni najmanje frekventan, ne može se reći da se to rijetko dešava, što je zabrinjavajući podatak.

Oснаživanje univerzalnih ljudskih prava i univerzalnih humanističkih vrijednosti kroz promovisanje interkulturalizma je najmoćniji garant ljudske bezbjednosti i, posljedično, održivog društva i razvoja u Crnoj Gori i regionu.

Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava izradilo je Informaciju o zastupljenosti manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u organima lokalne samouprave, privrednim društvima i javnim ustanovama, čiji je osnivač Glavni grad, Prijestonica ili Opština. Shodno dobijenim informacijama, kada je u pitanju zapošljenost nacionalnih manjina, konstatovano je da je od ukupno 3780 popunjenih upitnika u svih 224 organa koliko je bilo obuhvaćeno ovom Informacijom, zaposleni/e su se, u nacionalnom smislu, izjasnili kao: Crnogorac/ka 1930 (51,1%), Srbin/kinja 711 (18,8%), Musliman/ka 76 (2,0%), Bošnjak/inja 537 (14,2%), Albanac/nka 242 (6,4%), Rom/kinja 45 (1,2%), Egipćanin/ka 10 (0,3%), Hrvat/ica 31 (0,8%), Jugosloven/ka 6 (0,2%), Makedonac/ka 4 (0,1%), Mađar/ica 1, Rus/kinja 1, Slovenac/ka 1, nije se izjasnilo 72 (1,9 %), nema podataka 96 (2,5%), ostale nacije 13 (0,3 %), regionalna pripadnost 4 (0,1%)

Vlada je u julu 2021. godine usvojila akcioni plan 2021-2022. za sprovođenje Strategije manjinske politike 2019-2023., uključujući aktivnosti manjinskih savjeta, organa lokalne samouprave i nevladinih organizacija. Podaci o njegovoj primjeni nisu dostupni. Nije obezbjeđen jednak tretman manjina u parlamentu. Praćenje i evaluacija projekata koje finansira Fond za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava ostaju nedovoljno transparentni. U 2021. godini, Ombudsman je vodio jedan slučaj diskriminacije manjina koji se odnosio na postupke pred pravosudnim organima (2019. dva slučaja).

Evropska komisija je u Izvještaju za Crnu Goru za 2022. godinu² konstatovala da pravni okvir i institucionalni mehanizmi za promovisanje i zaštitu prava pripadnika manjina moraju biti značajno poboljšani, u potpunosti implementirani i primjenjeni. Crna Gora je ustavno definisana kao građanska, demokratska, ekološka i država socijalne pravde, zasnovana na vladavini prava. **Ustav Crne Gore** daje pravnu osnovu za promovisanje, jačanje i unapređenje zaštite osnovnih ljudskih prava i sloboda i potvrđuje obavezu Crne Gore da poštuje međunarodne standarde u tom kontekstu. Crna Gora, kao nezavisna i međunarodno priznata država, članica Ujedinjenih nacija (u daljem tekstu: UN) i NATO-a i zemlja kandidat za pristupanje Evropskoj uniji kao punopravna članica (u daljem tekstu: EU), shodno svojim međunarodno preuzetim obavezama koje proizilaze iz članstva u međunarodnim organizacijama, ratifikacije međunarodnih sporazuma, a posebno ratifikacije Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju sa EU, obavezna je da, na bazi ustavnih odredbi i osnovnih rješenja datih u Zakonu o manjinskim pravima i slobodama, utvrdi Strategiju manjinske politike (u daljem tekstu: „Strategija”), kao osnovni planski dokument koji definiše politiku Vlade Crne Gore u oblasti poštovanja i zaštite prava manjinskih naroda (u daljem tekstu: „Manjine”) i drugih manjinskih nacionalnih zajednica i osjetljivih demografskih grupa.

Vlada Crne Gore je na 128. sjednici od 04.07.2019. godine, donijela Strategiju manjinske politike 2019-2023., sa pratećim Akcionim planom za 2019-2020. godinu, čijim će se sprovođenjem nastaviti očuvanje multikulturalnog bogatstva Crne Gore i dalje unaprijeđivati uslovi života manjina u Crnoj Gori. Ciljevi i mjere sadržani u Strategiji manjinske politike 2019-2023. predstavljaju dalju operacionalizaciju gore navedenih elemenata NSOR-a, i njima se osnažuje poštovanje ljudskih prava manjina, potvrđuje multietičnost i multikonfesionalnost crnogorskog društva kao društveni resurs i dodatna vrijednost, te jačaju interetničku povezanost, toleranciju i društveni sklad u Crnoj Gori, kao pretpostavka održivog društveno-ekonomskog razvoja.³

Strategijom manjinske politike, u skladu sa uporedno-pravnim i međunarodnim standardima, definišu se mjere za sprovođenje **Zakona o manjinskim pravima** i slobodama i unapređivanje uslova života manjina, u cjelini, koje su državni organi dužni postepeno da realizuju u periodu implementacije dokumenta.

Prva Strategija manjinske politike je usvojena 2008. godine na period od 10 godina. Pomenuta Strategija, kao i ovaj dokument, predstavljaju planski akt kojim Vlada Crne Gore definiše mjere za sprovođenje Zakona o manjinskim pravima i slobodama, ali i ostalih srodnih zakonskih propisa, kao i unapređivanja uslova života manjina Novom Strategijom, koja će biti ograničena na period od 5 godina, se postavlja novi okvir za unapređenje postojećeg stanja. Crna Gora je napravila značajne korake kako u postavljanju normativnog okvira, tako i prilikom

² https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/montenegro-report-2022_en,

³ Ministarstvo za ljudska i manjinska prava - Strategija manjinske politike 2019-2023, jun 2019. godine.

implementacije pravnih propisa. Time je nastavljeno uvažavanje realnosti o multikulturalnom bogatstvu Crne Gore. Prostora za dalji napredak ipak ima. Život pred crnogorskim društvom postavlja nove izazove u pogledu jačanja multietničnosti i multikulturalnosti. Vlada Crne Gore je, na prijedlog Ministarstva ljudskih i manjinskih prava, na sjednici održanoj 15. jula 2021. godine, usvojila Akcioni plan za sprovođenje Strategije manjinske politike 2019-2023. za period 2021-2022. (AP).

Društvena kohezija se definiše kao međupovezanost unutar određenog društva i ona ukazuje na proces izgradnje pozitivnih društvenih dinamika koje umanjuju mogućnost društvenog sukoba, uvećavaju opštu bezbjednost, izgrađuju sistem brige, podrške i dobrobiti, umnožavaju individualni i kolektivni potencijal. Koncept društvene kohezije zasnovan je na principima slobode, jednakosti i solidarnosti kroz koji se teži razvoju zajedničkih vrijednosti i bolje budućnosti za svakoga i sve.

Društvena kohezija je proglašena za jedan od tri ključna strateška cilja EU i to je potvrđeno i na Lisabonskom samitu Evropskog Savjeta⁴

Komitet ministara Savjeta Evrope je donio 11. februara 2009. godine Deklaraciju o ulozi medija zajednice u promociji društvene kohezije i interkulturalnog dijaloga, u kojoj se mediji zajednice prepoznaju kao posebna vrsta medijskog sektora, različita od javnih medijskih servisa i komercijalnih medija.

Interkulturalni dijalog

„Konvencijom o zaštiti i promicanju raznolikosti kulturnih izraza“ UNESCO-a, kulturna raznolikost je shvaćena „kao dinamičan proces unutar kojeg se kulturnim promjenama najbolje može upravljati putem interkulturalnog dijaloga“, te kojim kulturne raznolikosti „mogu postati moćno sredstvo za obnavljanje međunarodnih strategija u prilog razvoja i mira, na temelju poštovanja univerzalno priznatih ljudskih prava“. (UNESCO, 2009, 23)

Multikulturalizam, interkulturalizam i interkulturalni dijalog u kontekstu evropskih integracija su istaknuti kroz fokus na diverzitet i raznolikosti kao bitne dimenzije održivog razvoja. U zaključnom dijelu izvještaja ističe se da je „hitno potrebno investirati u kulturnu raznolikost i dijalog“, integrirati ih u širok raspon javnih politika (ne samo onih koji se odnose na područje kulture), te da to može pomoći međunarodnoj zajednici u njenom pristupu ključnim ciljevima: prvo, razvoju (jer se „kultura sve više prepoznaje kao bitna dimenzija tri stuba uistinu održivog razvoja“, pri čemu se pod ta tri stuba misli na ekonomski, socijalni i ekološki); i drugo, izgradnji mira i sprečavanju sukoba (jer „priznavajući kulturne raznolikosti stavljamo naglasak na jedinstvo u različitosti); a osim toga, „kulturna raznolikost podupire učinkovito ostvarenje“ univerzalnih ljudskih prava, „jača socijalnu koheziju i potiče nove oblike demokratskog upravljanja“. (UNESCO, 2009, 31)

Zakonom o kulturi utvrđen je model ostvarivanja kulture na principima slobode stvaralaštva i poštovanja prava na kulturu, uz ravnopravno očuvanje svih kulturnih identiteta i poštovanje kulturne različitosti. Podršku i podsticaj razvoja kulture Ministarstvo kulture obezbjeđuje na nekoliko načina. Jedan od prioritarnih vidova podrške u kulturi obezbjeđuje se putem sufinansiranja kulturno-umjetničkog stvaralaštva po

⁴ https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/montenegro-report-2022_en,

osnovu javnog konkursa. Konkursi se objavljuju na godišnjem nivou. Pravo učešća u skladu sa zakonskim kriterijumima otvoreno je za sve učesnike na kulturnoj sceni Crne Gore, kao i pripadnike manjina. Selekciju projekata za sufinansiranje opredjeljuje kvalitet umjetničke produkcije, inovativnost u programskim sadržajima, reference realizatora kao i promocija multikulturalnih vrijednosti, doprinos očuvanju tradicije i sl. Značajan vid podrške obezbjeđuje se realizacijom posebnog Vladinog programa „Razvoj kulture na sjeveru“ , a koji se odnosi na 12 (dvanaest) opština sjevernog dijela Crne Gore, gdje većinski dio populacije čine pripadnici manjina. Zakon o zaštiti kulturnih dobara, kao jedan od osnovnih ciljeva zaštite, propisuje očuvanje kulturne raznolikosti kroz unaprjeđenje stanja i vrijednosti svih vrsta kulturnih dobara, njegovanje kreativnosti i razumijevanja različitih kultura i kulturnih slojeva, unaprjeđenje dijaloga među kulturama i religijama. Istim Zakonom propisano je da svako ima pravo da, pod jednakim uslovima, individualno ili kolektivno, koristi kulturna dobra, radi učešća u kulturnom životu, uživanja, naučnog napretka ili druge dobrobiti koja iz njega proističe, kao i da doprinosi njegovom obogaćivanju i očuvanju, te da je svako fizičko i pravno lice, uključujući i vjerske zajednice, dužno da poštuje kulturna dobra drugih, na isti način kao i svoja.

Kada je riječ o kulturi i identitetu manjina, **Strategijom manjinske politike 2019-2023.** je postavljen strateški cilj:

1.Očuvana kulturno-istorijska baština manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica kao važan segment ukupnog kulturno-istorijskog nasljeđa Crne

U okviru ovog strateškog cilja identifikovani su sljedeći operativni ciljevi:

3.1 Afirmacija kulturnih identiteta manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u Crnoj Gori podržana putem realizovanih mjera i aktivnosti državnih institucija.

3.1.3. Organizovati okrugli sto na temu – „Kulturne raznolikosti Crne Gore – nasljedstvo koje nas obogaćuje“

3.1.4. Aktivnost: Promovisati i implementirati pozitivno-pravna rješenja iz oblasti upotrebe jezika i pisma pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica na lokalnom nivou

Kada je riječ o razvijanju sistema vrijednosti u skladu sa ciljevima održivog razvoja zajednice, **Nacionalnom strategijom održivog razvoja do 2030.**“, koja je usvojena 07. juna 2017. godine, postavljeni su strateški ciljevi:

2. Stimulisati aktivan odnos ključnih aktera prema održivosti razvoja (Vodeći subjekti Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava , Ministarstvo rada i socijalnog staranja, Ministarstvo kulture)

U okviru ovog strateškog cilja identifikovani su sljedeće mjere:

Eliminisati nacionalnu i vjersku diskriminaciju

2.1.3.2. Izmijeniti i uskladiti nastavno-naučne i vaspitno obrazovne programe u cilju uključivanja adekvatnih sadržaja iz kulture, tradicije i istorije svih nacionalnih i vjerskih zajednica koje žive u Crnoj Gori na svim obrazovnim nivoima bez diskriminacije

2.2. Razviti sistem vrijednosti u skladu s ciljevima održivog razvoja zajednice

2.2.1. Izgraditi multietničko građansko društvo sa visokim stepenom međusobnog povjerenja i tolerancije

Podaci (analize, studije, statistički izvještaji, itd.) koji pojašnjavaju navedeni problem

Izvor(i) podataka

1. Zakon o zabrani diskriminacije
2. Zakon o manjinskim pravima
3. Strategija manjinske politike 2019-2023.
4. Zakon o kulturi
5. Zakon o zaštiti kulturnih dobara
6. Bijela knjiga o interkulturalnom dijalogu
7. Isto i različito: Kratki vodič kroz interkulturalno obrazovanje
8. Interkulturalno učenje
9. Obrazovanje za interkulturalizam
10. Izvještaj podniet UN-u na Samitu o ciljevima održivog razvoja 2019. godine – Kultura u implementaciji Agende 2030: Izvještaj Kampanje za cilj kultura 2030.
11. Izvještaj UNESCO-a – Kultura u Agendi 2030.

[Zakon o zabrani diskriminacije | Crna Gora | Paragraf Lex](#)
[Zakon o manjinskim pravima i slobodama 2017 \(www.gov.me\)](#)
[Strategije, Akcioni planovi, Nacrti - Ministarstvo pravde \(www.gov.me\)](#)
[Zakon o kulturi \(www.gov.me\)](#)
[Zakon o zaštiti kulturnih dobara \(www.gov.me\)](#)
[Bela knjiga.doc \(kultura.gov.rs\)](#)
[ISTO I RAZLIČITO - Kratki vodič kroz interkulturalno obrazovanje FINAL \(emins.org\)](#)
[T-kit IKU.indd \(coe.int\)](#)
[Zbornik slog \(ed.gov\)](#)
[Obrasci diskriminacije u Crnoj Gori: istraživanje 2022. odražava potrebu da se nastavi rad na društvenoj koheziji, i prevaziđu podjele - CEDEM](#)
https://www.researchgate.net/publication/338558981_Multikulturalizam_i_interkulturalizam_staje_to
<https://www.researchgate.net/publication/326782536>
<http://iriss.idn.org.rs/426/>
<http://www.maticacrnogorska.me/files/56-57/03%20hamdija%20sarkinovic.pdf>
[Publikacija-Multikulturalni-sklad-za-buducnost-MASTER.pdf \(master-mne.me\)](#)
[Strategije EU-a za mlade za period 2019. – 2027.](#)

	<p>Culture in the Implementation of the 2030 Agenda: Report by the Culture 2030 Goal Campaign https://www.ifla.org/wp-content/uploads/2019/05/assets/hq/topics/libraries-development/documents/culture2030goal.pdf</p> <p>Culture in the 2030 Agenda UNESCO https://www.unesco.org/en/articles/culture-2030-agenda</p>
--	--

2.2. Navesti ključne strateško-planske dokumente odnosno propise koji prepoznaju važnost problema identifikovanih pod tačkom 2.1., kao i specifične mjere/djelove tih dokumenata koji su u vezi sa identifikovanim problemima.

Naziv strateškog/planskog dokumenta/propisa	Naziv poglavlja/ mjere/ aktivnosti
<p>1. Strategija manjinske politike 2019-2023. 2. Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Strateški cilj u oblasti Kultura i identitet manjina <p>Kada je riječ o kulturi i identitetu manjina, Strategijom je postavljen strateški cilj: 3. Očuvana kulturno-istorijska baština manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica kao važan segment ukupnog kulturno-istorijskog nasljeđa Crne Gore.</p> <p>3.1 Afirmacija kulturnih identiteta manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u Crnoj Gori podržana putem realizovanih mjera i aktivnosti državnih institucija.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Stimulisati aktivan odnos ključnih aktera prema održivosti razvoja (Vodeći subjekti Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava, Ministarstvo rada i socijalnog staranja, Ministarstvo kulture) <p>U okviru ovog strateškog cilja identifikovani su sljedeće mjere:</p> <p>1.1.3. Eliminirati nacionalnu i vjersku diskriminaciju</p> <p>2.1.3.2. Izmijeniti i uskladiti nastavno-naučne i vaspitno obrazovne programe u cilju uključivanja adekvatnih sadržaja iz kulture, tradicije</p>

	<p>i istorije svih nacionalnih i vjerskih zajednica koje žive u Crnoj Gori na svim obrazovnim nivoima bez diskriminacije.</p> <p>2.2. Razviti sistem vrijednosti u skladu s ciljevima održivog razvoja zajednice.</p> <p>2.2.1. Izgraditi multietničko građansko društvo sa visokim stepenom međusobnog povjerenja i tolerancije.</p>
--	---

2.3. Obrazložiti na koji način nevladine organizacije mogu doprinijeti rješavanju problema identifikovanih pod tačkom 2.1., koje aktivnosti su prihvatljive za postizanje željenog rezultata, kako se planira praćenje i vrednovanje doprinosa rješavanju pomenutih problema. Navesti konkretne mjerljive pokazatelje/indikatore za praćenje doprinosa nevladinih organizacija rješavanju identifikovanih problema i izvore verifikacije učinjenog.

Opis načina doprinosa nevladinih organizacija u rješavanju problema	Konkretni mjerljivi pokazatelji doprinosa nevladinih organizacija	Izvor(i) podataka
<p>NVO mogu doprinijeti time što će uraditi istraživanje o potrebi razvijanja interkulturalnog dijaloga i društvene kohezije, i kroz rezultate dati sugestije i podršku za definisanje institucionalnih mehanizama.</p> <p>Razvijati programe, kataloge obuka, prijedloge</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Broj ispitanika obuhvaćen istraživanjem NVO (najmanje 500 ispitanika) • Broj akreditovanih programa, obuka, radionica (najmanje 10) • Broj trenera/ca, predavača/ca (najmanje 9) • Broj okruglih stolova, konferencija, foruma (najmanje 4) 	<p>Multikulturalni stav za budućnost Master – Mreža za evropske politike (master-mne.me) Montenegro Report 2022 (europa.eu) Izvještaj o zaštiti od diskriminacije sa stanovišta djelovanja institucije Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za period 1. januar - 31. jul 2021. godine https://www.ombudsman.co.me/docs/1681285008_finalizvjestaj_12042023.pdf. pristupljeno 01.08.2023 cgo-cce.org MNE-10.02.2023-2.pdf (cedem.me) Građanska Alijansa (gamn.org) Ulcinj Info - (ul-info.com)</p>

<p>standarda u oblasti obrazovanja, kulture i medija kako bi se smanjile etničke i druge distance, iskorijenila diskriminacija, i stvorila ujedinjuća interkultura zasnovana na principima mirnog suživota, solidarnosti i suodgovornosti za zajedničku budućnost.</p> <p>Razvijati društvenu svijest o univerzalnim humanističkim vrijednostima, unapređivati univerzalna ljudska prava, i izgrađivati ujedinjući kulturni kod za budućnost Crne Gore.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Broj učesnika polaznika radionica (najmanje 150) • Broj učesnika polaznika kampova (najmanje 60) • Broj publikacija (5) • Broj kampanja (3) 	<p>New Horizon NGO (ngo-horizonti.org)</p> <p>Volonterizam ka interkulturalizmu Djeca Crne Gore</p> <p>Interkulturalnom edukacijom do veće inkluzije (Juventas – NVO)</p> <p>Prioritet multietničkog i multikulturalnog sklada (Identitet - NVO (identitetcentar.com))</p> <p>Od etike multikulturalnosti do očuvanje identiteta</p> <p>Multikultura-naš put ka EU</p> <p>nvosistem.com</p> <p>Crna Gora-bogatstvo različitosti</p> <p>Škola multikulturalizma i interkulturalizma</p> <p>Istraživanje stavova budućih socijalnih radnika/ca na temu interkulturalnosti u Crnoj Gori Stavovi socijalnih radnika/ca na temu interkulturalnosti u Crnoj Gori (smartbalkansproject.org)</p>
---	--	--

3. OSTVARIVANJE STRATEŠKIH CILJEVA

3.1. Navesti ključne strateške ciljeve iz sektorske nadležnosti čijem će ostvarenju u 2024. godini doprinijeti projekti i programi nevladinih organizacija.

Strateški cilj(evi) čijem ostvarenju će doprinijeti javni konkurs za projekte i programe nevladinih organizacija u 2024. godini	Način na koji će javni konkurs za projekte i programe nevladinih organizacija doprinijeti ostvarenju strateških ciljeva (ukratko opisati)
<p>1. Unaprijediti znanje o interkulturalizmu kao ključnom instrumentu društvenog razvoja.</p> <p>2. Unaprijediti programe obuka u oblasti obrazovanja, kulture i medija kako bi se smanjile distance, iskorijenila diskriminacija, osnažila društvena kohezija i stvorila ujedinjujuća interkultura.</p> <p>3. Razvijati društvenu svijest o univerzalnim humanističkim vrijednostima, unapređivati univerzalna ljudska prava, i izgrađivati ujedinjujući kulturni kod za budućnost Crne Gore.</p>	<p>Aktivnosti NVO će biti usmjerene na sledeće:</p> <ul style="list-style-type: none">• Radionice o interkulturalnom dijalogu u srednjim školama, organizovanje serija radionica i obuka koje će pomoći članovima/icama zajednice da bolje razumiju principe interkulturalizma• Istraživanje i publikacije: sprovođenje istraživanja o interkulturalizmu.• Umjetnički i kulturni projekti: finansiranje umetničkih i kulturnih projekata koji se bave temom etničkih i drugih distanci i sociokulturalnom zbližavanju (likovnim izlozbama, plesnim i pjesničkim večerima, filmovima, muzičkom produkcijom...)• Kampanje za osvješćivanje javnosti: Organizovanje kampanja koje će podizati svest o važnosti suživota, solidarnosti i su-odgovornosti za zajedničku budućnost. To može uključivati kampanje na društvenim medijima, organizaciju događaja i slično.• Organizovanje programa koji doprinose sistemskom pristupu kulturi kao polju ostvarivanja ideje interkulturalizma te umanjenju stereotipa u domenu kulture (istraživanje, debate, izrada strategija, edukativni skupovi itd), kao i drugih programa koji imaju izrazitu inter-političku komponentu• Organizovanje kampanja u obrazovnim institucijama• Organizovanje nacionalnog foruma posvećenog interkulturi, interkulturalnosti i interkulturalizmu u Crnoj Gori

	• Edukativni kampovi za mlade “Interkulturni dijalog I društvena kohezija” sjeverni , centralni i južni region Crne Gore• Istraživanje crnogorske dijaspore i fenomena interkulturalizma u dijaspori iz različitih djelova svijeta i razvijanje razmjene iskustava i znanja u kontinuitetu• Serijal predavanja po školama uz prpratne aktivnosti kao piknik za mlade, otvoreni mikrofon i mini okrugli stolovi za mlade: Kultivisanje interkulture i kulture inter-bića• Podsticanje spremnosti za budućnost i vještina kreiranja budućnosti po principima interkulturalizma zasnovanim na univerzalnim ljudskim pravima i univerzalnim humanističkim vrijednostima• Podsticanje kulturne raznolikosti kroz osnaživanje kulturne djelatnosti• Programi i događaji za intergeneracijsku razmjenu za razvoj interkulturalizma• Jačanje neformalne amaterske, alternativne, savremene prakse različitih etniciteta• Podsticanje zaštite kulturne baštine različitih stvaralačkih izraza kroz prizmu savremene istorije Crne Gore (muzika, ples, nošnja, književnost, jezik i njegovo očuvanje kroz različite forme zapisa (video, fotografija, monografija)• Podsticanje zaštite bio diverziteta i kulturnog diverziteta Crne Gore kao vitalnih stubova društvenog razvoja

4. JAVNI KONKURSI ZA FINANSIRANJE PROJEKATA I PROGRAMA NVO - DOPRINOS OSTVARENJU STRATEŠKIH CILJEVA IZ SEKTORSKE NADLEŽNOSTI MINISTARSTVA

4.1. Navesti javne konkurse koji se predlažu za objavljivanje u 2024. godini u cilju doprinosa ostvarenju strateških ciljeva iz sektorske nadležnosti (iz tačke 3.1.), uz prijedlog potrebnih iznosa. Ukoliko postoji mogućnost preklapanja s javnim konkursima iz nacionalnih, sredstava EU ili drugih vanjskih fondova iz nadležnosti neke druge institucije, navesti s kojim organom je potrebno koordinirati oblasti finansiranja.

Naziv javnog konkursa	Iznos	Drugi donatori s kojima je potrebno koordinirati oblasti finansiranja
„Crna Gora – zemlja interkulture: Interkulturalizmom do socijalne kohezije i inkluzivnog društva“	300.000.00 eura	Budžet Crne Gore

4.2. Navesti ko su predviđeni glavni korisnici projekata i programa koji će se finansirati putem javnog konkursa. Ukratko navesti glavna obilježja svake grupe korisnika, njihov broj i njihove potrebe na koje projekti i programi treba da odgovore u 2025. godini.

Opis glavnih grupa korisnika, njihov broj i potrebe
Ciljne grupe su zaposleni/e u državnim institucijama, organima lokalne samouprave i organima lokalne uprave, zaposleni/e u privatnom sektoru, medijima, mladi u školama i građani/ke Crne Gore. Najmanje 500 korisnika/ica iz ovih ciljnih grupa. Nevladine organizacije koje se bave pitanjima ljudskih prava, kako bi se osigurala puna koordinacija aktivnosti u sprovođenju manjinskih politika od strane vladinog i nevladinog sektora.

4.3. Navesti očekivani ukupni broj ugovorenih projekata, odnosno ugovora koji se planira zaključiti s nevladinim organizacijama na osnovu javnog konkursa.

Očekivani broj projekata koji se planira financirati / broj ugovora koje se planira zaključiti s NVO	
„Crna Gora – zemlja interkulture: Interkulturalizmom do socijalne kohezije i inkluzivnog društva“	20 projekata

4.4. Navesti najviši i najniži iznosi finansijske podrške koju će biti moguće ostvariti na osnovu pojedinačnog javnog konkursa navedenog u tački

Naziv javnog konkursa: „Crna Gora – zemlja interkulture: Interkulturalizmom do socijalne kohezije i inkluzivnog društva“	
Najniži iznos finansijske podrške koju će biti moguće ostvariti na osnovu javnog konkursa: 10.000, 00 EURA	Najviši iznos finansijske podrške koju će biti moguće ostvariti na osnovu javnog konkursa: 20.000, 00 EURA

NAPOMENA: stavom 4 člana 32ž Zakona o NVO, definisano je:

“Ukupan iznos sredstava koja se na osnovu javnog konkursa mogu dodijeliti nevladinoj organizaciji za finansiranje projekta, odnosno programa, ne može preći 20% od ukupno opredijeljenih sredstava koja se raspodjeljuju na osnovu tog konkursa.”

5. KONSULTACIJE SA ZINTERESOVANIM NEVLADINIM ORGANIZACIJAMA

5.1. Navesti na koji način je u skladu sa važećim propisima obavljen proces konsultovanja NVO u procesu pripreme sektorske analize.

Metoda konsultacija (npr. web, email, konsultativni sastanak, itd.)	Datumi sprovedenih konsultacija	Naziv NVO koje su učestvovala u konsultacijama
Javni poziv za konsultacije – web portal: ministarstva ljudskih i manjinskih prava www.gov.me/mmp i e-uprava	/	

6. KAPACITETI ZA SPROVOĐENJE JAVNOG KONKURSA

6.1. Navesti broj službenika/ica i spoljnih saradnika koji će biti zaduženi za sprovođenje javnog konkursa i praćenje realizacije finansiranih projekata i programa nevladinih organizacija (uključujući najmanje jednu terensku posjetu, prilikom koje će se provjeravati izvršavanje ugovornih obaveza, namjensko trošenje sredstava, te postizanje rezultata planiranih javnim konkursom i odobrenim projektom/programom).

Naziv javnog konkursa	Broj službenika/ica zaduženih za sprovođenje javnog konkursa i praćenje finansiranih projekata i programa nevladinih organizacija	Imena službenika/ica zaduženih za sprovođenje javnog konkursa i praćenje finansiranih projekata i programa nevladinih organizacija
„Crna Gora – zemlja interkulture: Interkulturalizmom do socijalne kohezije i inkluzivnog društva“	2	Dr Ljudmila Mila Popović Mr Kristijan Dukaj

Ovjera ministra:

Fatmir Gjeka

Ime i prezime

Potpis